

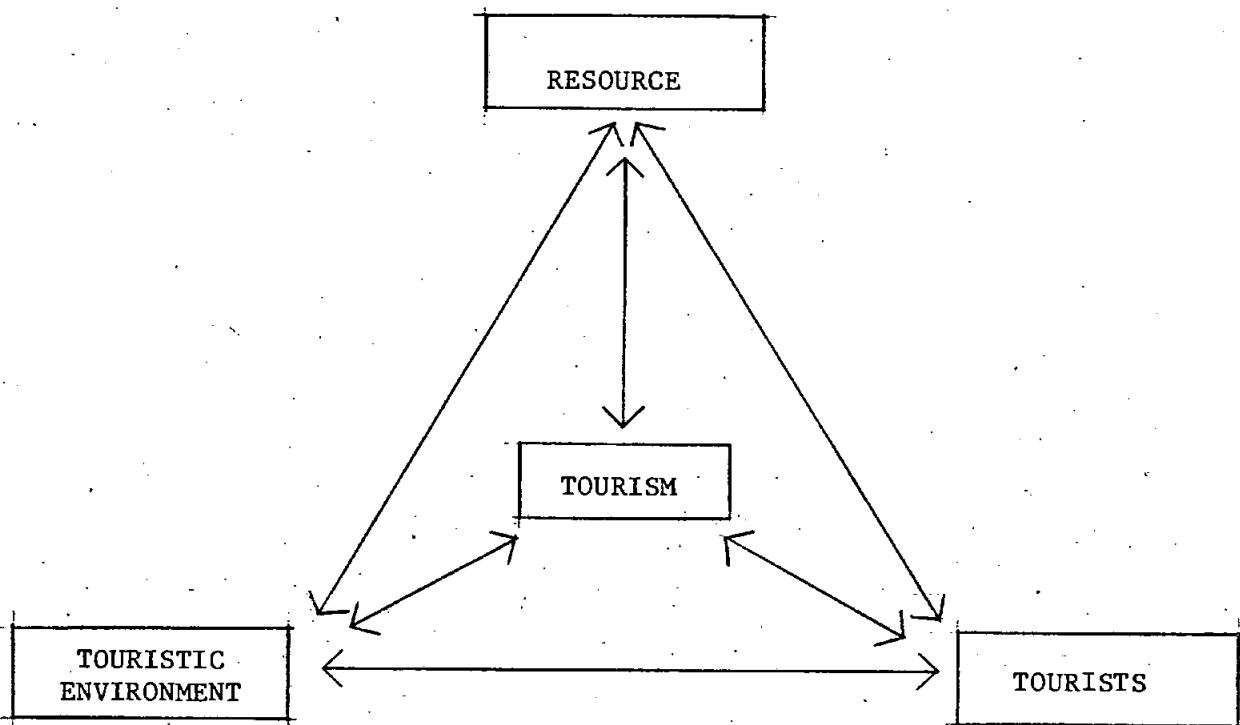
แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ

8.1 บทนำ

จากรายละเอียดของพื้นที่โครงการในด้านสภาพกายภาพ โดยทั่วไปแล้วมิได้เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว ทั้งมิได้ต้องการการตัดแปลงแก้ไข ซึ่งจะต้องมีการลงทุนทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาล แต่ประการใด สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ วัฒนการการตั้งถิ่นฐานที่ได้เปรียบและเอื้ออำนวยต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จัดเป็นทรัพยากรซึ่งยังมีได้นำไปใช้ให้เหมาะสมกับศักยภาพที่มีอยู่มาก นอกจากสภาพป่าไม้ที่ถูกบุกรุกทำลายลงอย่างมาก โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยประชากรมีสภาพยากจน จะมีการย้ายถิ่น มีการบุกรุกทำลาย ดาดวางพื้นที่ทำการเกษตร ประชากรอพยพเข้าสู่ชุมชนเมือง ทำให้เกิดการบุกรุกแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งในพื้นที่โครงการส่วนใหญ่ประชากรจะทำการเกษตร แต่มีสภาพความยากจนไม่มีพื้นที่นาเป็นของตนเอง ปัญหาในด้านตลาดการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเข้าไปแย้งกลับ การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวโดยเอกชน ดังนั้นรายจ่ายของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้ตกในท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ประชากรเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีเป็นจำนวนมากในพื้นที่โครงการมิได้รับการฟื้นฟู พัฒนาเพื่อรองรับความเจริญเติบโตในการท่องเที่ยว สภาพการคมนาคมที่มีพื้นฐานมั่นคงอยู่แล้ว ทั้งทางบก ทางเรือ และทางรถไฟ แต่เสื่อมโทรมในระยะเวลาดต่อมา สภาพความไม่พร้อมของเมืองในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น โรงแรมสภาพไม่ดี แหล่งท่องเที่ยวขาดความงามในด้านภูมิทัศน์ การใช้ที่ดินสับสนเนื่องจากการไม่มีการวางแผนการใช้ที่ดิน จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดตั้งแต่บทแรกจนถึงบทที่ 7 เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ ประเมินค่าทั้งหมดแล้ว จะเป็นแนวทางในการศึกษารายละเอียดในขั้นต่อไป

รูปที่ 8.1 แสดงปัญหาของการท่องเที่ยว

8.2 ปัญหา

ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่โครงการ สามารถแยกประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญได้ 3 ประเด็น

8.2.1 ปัญหาทรัพยากรการท่องเที่ยว (Resource) ปัญหาในด้านการทรัพยากรในพื้นที่โครงการ จะมีปัญหาเฉพาะในด้านการจัดการ คือการนำแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มาดำเนินการฟื้นฟู โดยจัดแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับพัฒนา ระดับปรับปรุง และอนุรักษ์ เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งทรัพยากรในพื้นที่โครงการมีจำนวนมาก สามารถที่จะรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว และจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะมีเพิ่มขึ้นในอนาคตได้อีกมาก ปัญหาการจัดการในด้านก่อให้เกิดความเชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว กับเส้นทางคมนาคมที่มีศักยภาพสูงในพื้นที่โครงการ

8.2.2 ปัญหานักท่องเที่ยว (Tourists) ปัญหาของนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะการเดินทางเข้าไปเย็นกลับ (One Day Trip) ซึ่งถูกกำหนดโดยบริษัทนำเที่ยวเอกชนใหญ่ ๆ เพียง 2-3 บริษัท ในภาครัฐบาลจะมีเพียงการรถไฟที่มีเส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางเดียว รายจ่ายของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงตกแก่บริษัทนำเที่ยว และร้านอาหารที่ซื้อตกลงกับบริษัท ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่โครงการอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศ ทำให้รายจ่ายของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ได้ตกอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่มีความยากจน และประกอบอาชีพการเกษตร

8.2.3 ปัญหาสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยว (Touristic Environment) ปัญหาส่วนใหญ่จะได้แก่ปัญหาที่เกิดจากชุมชนเมือง ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว อันได้แก่ ปัญหาภูมิทัศน์ของโบราณสถาน มลภาวะของน้ำ ที่พักไม่มีคุณภาพดีพอ การใช้ที่ดินสับสน การรุกรานโบราณสถาน ปัญหาไม่มีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่นร้านอาหาร ในที่พัก หรือสถานที่อื่น ๆ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว จะปรากฏในเมืองพระนครศรีอยุธยา ส่วนปัญหาในจังหวัดสระบุรีจะได้แก่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อยู่ในลักษณะกระจายตัวกันห่างไกลมาก ทำให้สินค้าใช้จ่ายในการเดินทางมาก และปัญหาในเมืองลพบุรีจะได้แก่ปัญหาในด้านการรุกรานโบราณสถานอย่างมาก การใช้ที่ดินสับสน ที่พักไม่มีคุณภาพดีพอ ปัญหาการจราจรที่มีส่วนทำลายโบราณสถาน เช่นทางรถไฟวังชืดโบราณสถาน และปัญหาโบราณ

สถานต่าง ๆ ไม่ได้รับการบูรณะเท่าที่ควร เนื่องจากขาดงบประมาณ

8.3 แนวทางในการกำหนดนโยบาย

นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการที่กำหนดขึ้น ควรจะต้องมีความยืดหยุ่น (Flexibility) พอควร มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว เพื่อให้แผนหลักและโครงการต่าง ๆ เป็นไปได้ในทางปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดต่าง ๆ ของสภาพและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการ ตลาดการท่องเที่ยว สภาวะเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวควรกำหนดกว้าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ แต่ไม่กว้างจนไม่สามารถแปลความออกมาเป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาที่ชัดเจนได้

8.3.1 เพิ่มรายได้ประชาชาติ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมอีกประเภทหนึ่งที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ จะมีส่วนเพิ่มรายได้ประชาชาติให้สูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณพื้นที่โครงการมีศักยภาพสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ ในด้านการลงทุน ดังที่ได้ให้เหตุผลไว้ในบทที่ 2 เกี่ยวกับกายภาพ

8.3.2 เพิ่มรายได้ภาคเกษตรกรรม จากการศึกษาและวิเคราะห์ในบทที่ 3 จะเห็นว่าประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่โครงการเป็นเกษตรกร ดังนั้นในการพัฒนาประเทศในด้านพัฒนาการท่องเที่ยว จึงควรมีนโยบายในการเพิ่มรายได้แก่ประชากรส่วนใหญ่ที่ยากจนของประเทศก่อน ทั้งนี้เพื่อลดความแตกต่างระหว่างชุมชนเมือง และชนบท ใหม่ช่องว่างนอยลง ทั้งนี้จะสะท้อนออกมาในรูปของการแตกต่างทางด้านสังคมลดน้อยลงด้วย

8.3.3 การกำหนดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ เนื่องจากพระนครศรีอยุธยา เป็นเมืองหลวงเก่าของประเทศในอดีต ดังนั้นลักษณะทางคานโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีอยู่มากมายในเมืองพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นตัวแทนอดีตในสมัยอยุธยาเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงควรกำหนดจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ

8.3.4 การกำหนดศูนย์กลางย่อยของการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ ในพื้นที่โครงการ จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ในสมัยอยุธยามากกว่าพื้นที่อื่น ๆ และโดยลักษณะความพร้อมของเมือง ดังได้กล่าวในบทที่ 7 จังหวัดลพบุรีจึงควรเป็นเมืองศูนย์กลางย่อยสำหรับการท่องเที่ยว ร่องลงมาจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งนี้การท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการส่วนใหญ่เป็น ประเภทโบราณสถานและศาสนสถาน

8.4 แนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมาย

ในการจัดทำแผนหลัก จะต้องนำนโยบายมาแปลความเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้แน่ชัด โดยคำนึงถึงสภาวะการณ์ของตลาดการท่องเที่ยวในอนาคต ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ตลอดจนนโยบายและแนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่โครงการด้วย ดังนั้นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงต้องมีจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง ตลอดช่วงระยะเวลาการพัฒนา จำเป็นต้องติดตามทบทวนแก้ไขปรับปรุงจุดมุ่งหมาย และแผนพัฒนา เนื่องจากภาวะตลาดการท่องเที่ยวอยู่ภายใต้อิทธิพลของภาวะ เศรษฐกิจโลก ภาวะการเมืองในประเทศ การแข่งขันจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ประการสุดท้ายจุดมุ่งหมายควรจะต้องคำนึงถึงคุณภาพและปริมาณควบคู่กันไป

8.4.1 เป้าหมายนักท่องเที่ยว ในพื้นที่โครงการได้ตั้งเป้าหมายจำนวนนักท่องเที่ยว โดยอาศัยตัวเลขคาดคะเนในอัตราการเปลี่ยนแปลงชาติในอัตราขั้นต่ำ ก่อนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่โครงการ และไม่ได้ขึ้นอยู่กับอัตราการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในทางลบ ดังนั้นเมื่อวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการแล้ว จะต้องรับนักท่องเที่ยวได้ 778,263 คน ในปี พ.ศ. 2526 และ 1,539,575 คน ในปี พ.ศ. 2531 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนักท่องเที่ยว 564,372 คน ในปี พ.ศ. 2526 และ 752,282 คน ในปี พ.ศ. 2531 ในจังหวัดลพบุรี โดยรวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ

8.4.2 เป้าหมายรายได้ โดยจะต้องก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในการสร้างงานและกระจายรายได้ อันเกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ในพื้นที่จังหวัด

พระนครศรีอยุธยาเท่ากับ 122,864,380 บาท ในปี 2526 และ 243,052,705 บาท ในปี พ.ศ. 2531 ในพื้นที่จังหวัดลพบุรี เท่ากับ 59,259,060 บาท ในปี 2526 และ 78,989,610 บาท ในปี พ.ศ. 2531

จากลักษณะการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เท่าที่สำรวจประเมินได้ จะก่อให้เกิดรายได้แก่ประชากรเกษตร เป็นอัตราส่วนประมาณ 16 % ของรายจ่ายเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว เป้าหมายรายได้ควรจะมีอัตราส่วนนี้สูงขึ้นเป็นประมาณ 25 % (รายละเอียดจะดูได้ในบทที่ 4 เรื่องตลาดการท่องเที่ยว)

8.4.3 เป้าหมายคุณภาพสิ่งแวดล้อม ยกระดับคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเมืองและในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ คุณภาพน้ำในแม่น้ำ

8.4.4 เป้าหมายการฟื้นฟูในค่านเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนโบราณสถานศาสนสถาน ในบริเวณพื้นที่โครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และลพบุรี

8.4.5 เป้าหมายทรัพยากรธรรมชาติ โดยจะต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในบริเวณพื้นที่โครงการ

8.5 แนวทางในการพัฒนา

เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในภาวะที่กำลังพัฒนาประเทศ กำลังงบประมาณ กำลังคนยังมีอยู่ในขอบเขตที่จำกัด และด้วยสาเหตุที่มีความจำเป็นที่จะต้องวางแผนในการพัฒนาควบคู่กันไปทั้งหลายๆ ด้านพร้อม ๆ กัน โดยมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป จึงเห็นสมควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาออกเป็น 2 ระยะ ภายใต้ระยะเวลาเป็นเครื่องกำหนด

8.5.1 แผนระยะแรก คือระยะแรกตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงปี พ.ศ. 2526 เป็นระยะเวลา 5 ปี เป็นระยะที่ควรจะเป็นการเริ่มเตรียมการวางรากฐานของปัจจัยต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนในระยะที่ 2 ต่อไป โดยเฉพาะปัญหาที่รับความบางบดเบาที่จะต้องแก้ไข

8.5.1.1 การฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยว ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในขั้นพัฒนา ก่อน และในขณะเดียวกันต้องดำเนินการควบคู่ไปกับแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในขั้นปรับปรุงและอนุรักษ์ เพื่อเป็นวัตถุประสงค์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

8.5.1.2 การกำหนดสารูป (Image) ของเมือง การพัฒนาการท่องเที่ยวของเมืองต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการ จะต้องสอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของเมืองนั้น ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของชาติ ในขณะเดียวกันจะต้องสอดคล้องกับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคตของการท่องเที่ยวด้วย

จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรจะเป็นเมืองสำหรับการท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ เพราะมีโบราณสถานและศาสนสถานเป็นจำนวนมากในด้านตลาดการท่องเที่ยวก็เอื้ออำนวยให้บทบาทและหน้าที่ของเมือง เช่นนี้

จังหวัดสระบุรีนั้น บทบาทและหน้าที่ของเมืองควรจะเป็นเมืองชุมทางคมนาคม เพื่อพิจารณาเส้นทางคมนาคม ดังนั้นในด้านบทบาทและหน้าที่ในด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นรองลงมา หากกล่าวเฉพาะบทบาทและหน้าที่ในด้านการท่องเที่ยว จะเด่นในด้านการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ

จังหวัดลพบุรี แม้วาบทบาทและหน้าที่ของเมืองจะเป็นเมืองทหาร คือชุมชนเมืองลพบุรีเป็นชุมชนที่มีลักษณะบทบาทและหน้าที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนทหารเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีบทบาทที่สำคัญคือเป็นเมืองศูนย์กลางการศึกษาในภาคการศึกษาที่ 6 ดังนั้นบทบาทและหน้าที่ของเมืองในด้านการท่องเที่ยวจึงรองลงมา แต่หากกล่าวในด้านบทบาทและหน้าที่ในด้านการท่องเที่ยว จะเด่นในด้านการท่องเที่ยว ประเภทโบราณสถานและศาสนสถาน

จากเหตุผลในด้านสารูปของเมือง จึงเป็นข้อสนับสนุนให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ

8.5.1.3 การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว ในระยะแรกคาดว่าจะยังไม่สามารถที่จะเห็นแนวโน้มให้เกิดมีวันพักในพื้นที่โครงการ ได้มากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากความไม่พร้อมในด้านการให้บริการของเมือง และยังไม่สามารถเบี่ยงเบนหรือชักนำเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้มากนัก เนื่องจากปัญหาที่ตั้งกล่าวมา ดังนั้นเส้นทางท่องเที่ยวในช่วงเวลานี้ ควรให้เป็นไปในลักษณะ

เดิมก่อน คือการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นในลักษณะเข้าไปเย็นกลับ หรือท่องเที่ยวผ่าน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะ

จากกรุงเทพมหานคร $\xrightarrow{\text{(ทางเรือ)}}$ บางปะอิน $\xrightarrow{\text{(ทางรถยนต์)}}$ อัญญา $\xrightarrow{\text{รถยนต์}}$ กลับ
กรุงเทพมหานคร

จากกรุงเทพมหานคร $\xrightarrow{\text{ทางรถไฟ รถยนต์}}$ อัญญา $\xrightarrow{\text{ทางรถไฟ}}$ ลพบุรี $\xrightarrow{\text{ทางรถไฟ รถยนต์}}$ ไป
เชียงใหม่

จากกรุงเทพมหานคร $\xrightarrow{\text{(รถยนต์)}}$ สระบุรี $\xrightarrow{\text{รถยนต์}}$ ไปภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลักษณะการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ อาจไม่มีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกันเลย

8.5.1.4 การเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกของเมือง สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่หมายถึงที่กล่าวมาในบทที่ 7 คือความพร้อมของเมือง เช่นในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ การใช้ที่ดิน สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เหล่านี้ จะต้องดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการต้องการของชุมชนและด้านการท่องเที่ยว โดยจะต้องทำการศึกษาละเอียด ในด้านความต้องการปริมาณและคุณภาพ

สำหรับในพื้นที่โครงการโดยเฉพาะปัญหาด้านที่พัก ในอันที่จะยึดเวลาวันพักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวให้ยาวนานขึ้น และจะทำให้เงินตราของนักท่องเที่ยวตกในท้องถิ่นมากขึ้น ควรจะต้องจัดทำโครงการที่พัก เพื่อให้สอดคล้องกับผังรูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคต (ของสำนักผังเมือง) ศิลปวัฒนธรรมความเป็นอยู่ บรรยากาศของเมือง และโบราณสถาน เช่นที่พักในลักษณะของเรือนรับรอง (Guest House) หรือบ้านสวน และจะต้องมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปโดยมิใช่เป็นการลงทุนกิจการขนาดใหญ่ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวและชุมชนเมือง

โครงการที่สำคัญอีกโครงการหนึ่ง ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประสบปัญหา คือการท่องเที่ยวทางเรือรอบเกาะเมืองและบริเวณใกล้เคียง ซึ่งอาจขยายเส้นทางถึงพระราชวังบางปะอิน ปัญหาคือเส้นทางนำคานเหมาของเกาะเมือง (คูเมือง หรือแม่น้ำลพบุรีเก่า) เชื่อมต่อระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยา และบริเวณที่แม่น้ำลพบุรี และป่าสัก มาบรรจบกัน ใบไม้จันทน์เดิมไม่สามารถเดินทางได้ทุกฤดูกาล

ควรจะได้มีการชุกดลอปปรับปรุงไปพร้อมกับคูคลองในบริเวณเกาะเมือง เพื่อนักท่องเที่ยวจะได้สามารถล่องเรือเข้าไปชมบริเวณโบราณสถานภายในเกาะเมืองอีกทางหนึ่ง โดยเฉพาะคลองมะขามเรียงและคลองท้อ ปัญหาในด้านเรือที่บริการอยู่ยังเป็นเรือหางยาวที่มีความปลอดภัยน้อย

จังหวัดสระบุรี ปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นความต้องการของชุมชนเมืองมากกว่าการท่องเที่ยว

จังหวัดลพบุรี ในด้านความพร้อมของเมืองมีมากที่สุด ในพื้นที่โครงการ แต่ปัญหาต่าง ๆ ที่จะต้องรับมือ คือปัญหาการใช้ที่ดินรูกลำโบราณสถานและชาติลักษณะภูมิทัศน์ของชุมชนที่ดี ควรจะรับมือแก้ไขในด้านการวางผังเมือง และเน้นหนักในด้านการอนุรักษ์โบราณสถานต่าง ๆ เป็นประการแรกที่สำคัญ

8.5.1.5 แนวทางในการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมพื้นเมือง ในบทที่ว่าด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวจะเห็นว่า จากการทำไม่ได้จัดแบ่งกลุ่มเพื่อทำการพัฒนา ปรับปรุงหรืออนุรักษ์ ทั้งนี้เล็งเห็นว่าศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองนั้นมีความสำคัญเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการอยู่ในระดับพัฒนา ทั้งนี้เพื่อเป็นการเก็บรักษาศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำพื้นที่โครงการ และชาติให้คงอยู่ตลอดไปโดยวิธีทางที่ถูกตองและรัดกุม เนื่องจากแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ มีจุดอ่อนในด้านผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว เพราะฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ อาจทำให้รูปแบบของศิลปวัฒนธรรมพื้นเมืองต้องเปลี่ยนรูปแบบ ข้ามขั้นตองในการพัฒนาชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดความเสียหายและทำลายเอกลักษณ์ลงไป จึงเห็นสมควรจะต้องพัฒนาให้มีความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจก่อนเป็นประการแรก เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นเกษตรกรของประเทศ โดยมีนโยบายไม่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งทรัพยากรประเภทนี้ในระยะแรกนี้ และจะต้องส่งเสริมผลิตในด้านศิลปหัตถกรรมออกมาสู่ตลาดในรูปการจัดการระบบสหกรณ์ หรือศูนย์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นการตัดพ้อค้าคนกลาง และสามารถเพิ่มรายได้ของเกษตรกรให้สูงขึ้น โดยปกติแล้วเกษตรกรจะมีวันว่างเว้นจากฤดูกาลทำนาซึ่งสอดคล้องกับฤดูกาลท่องเที่ยวที่มีความดีสูง ในช่วงฤดูหนาวต่อกับฤดูร้อนทั้งฤดู จากความสัมพันธ์อันนี้ควรพิจารณาโดยการใชกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนา เพื่อเป็นวัตถุดิบสำหรับการท่องเที่ยวและเป็นการรักษาเอกลักษณ์ของอารยธรรมในภูมิภาคนี้

ด้านประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ในพื้นที่โครงการ ซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่โครงการ ซึ่งมีความแตกต่างกับภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศอย่างเด่นชัด เช่นประเพณีการเล่นต่าง ๆ เช่นการ

เลนส์กว่า เพลงเรือ การแข่งเรือ เป็นต้น มีจุดอ่อนในด้านการท่องเที่ยวคือ ประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ จะแสดงออกเฉพาะในฤดูกาลต่าง ๆ ซึ่งมีระยะเวลาสั้น ๆ ดังนั้นเพื่อเป็นการเผยแพร่ประเพณี วัฒนธรรมต่าง ๆ ควรได้มีการจัดการพัฒนาและฟื้นฟูในระยะแรกนี้ก่อน โดยจัดในรูปของการแสดงใน บริเวณศูนย์ศิลปวัฒนธรรม โดยจะต้องมีการเชิญนำและเผยแพร่ให้เกิดขึ้นในตลาดการท่องเที่ยวของ พื้นที่โครงการ ทั้งนี้รูปแบบศิลปวัฒนธรรมมิได้จำกัดเพียงเท่าที่กล่าวมา เท่านั้น ศิลปวัฒนธรรมยังมีความหมายที่กว้างขวางมาก ซึ่งหมายถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่แบบชนบท แบบเมืองน้ำ เช่นสภาพชุมชนตาม ริมแม่น้ำต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ก็เป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดำเนินการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ในลำน้ำต่าง ๆ ควรจะได้ศึกษาเป็นกรณีไปอย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อความ ความผิดพลาด ที่จะมึผลกระทบต่อรูปแบบการดำรงชีวิต และจะมีผลถึงการทำลายศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ โครงการในที่สุด

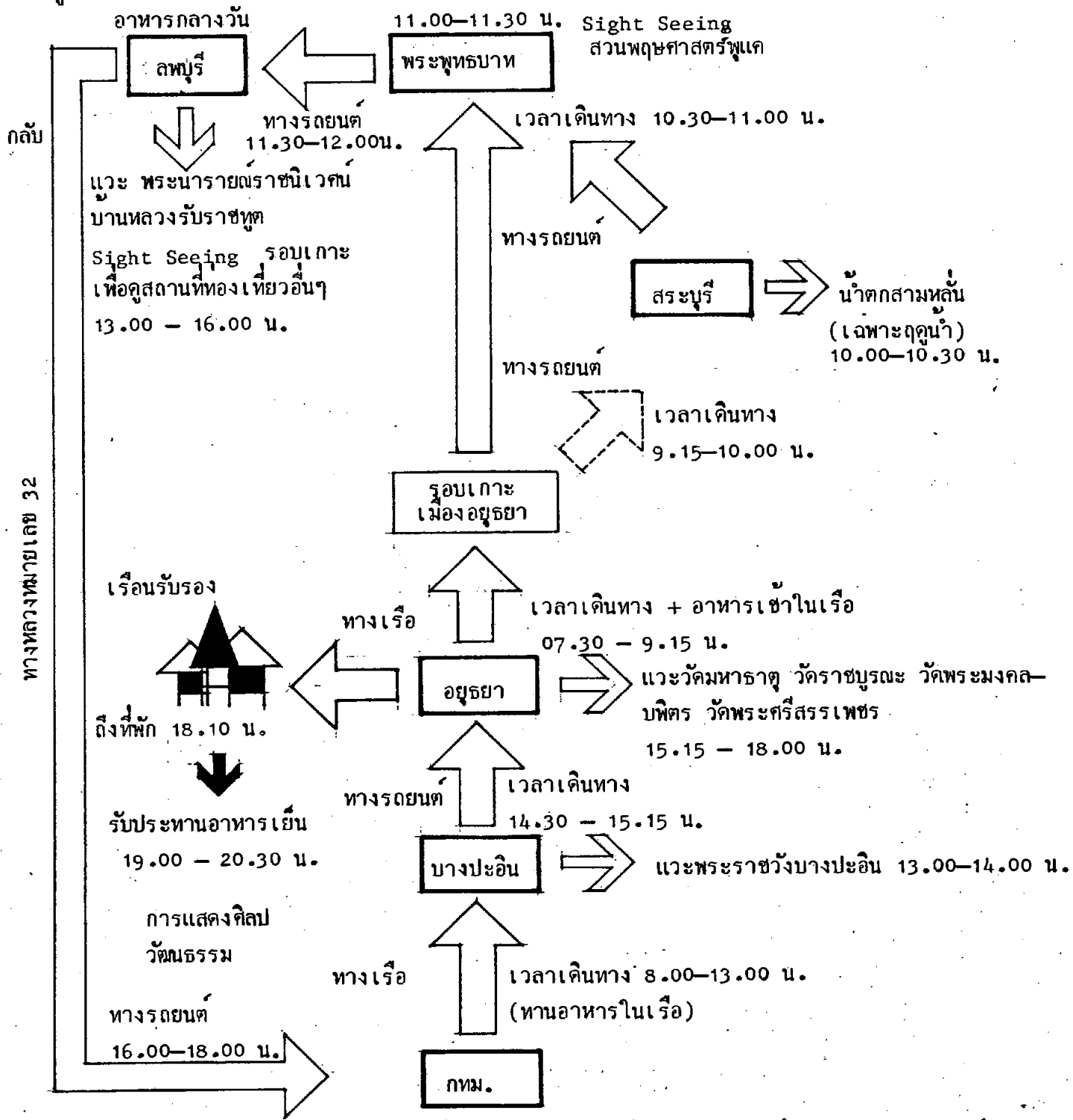
แนวทางพัฒนาหัตถกรรมพื้นเมือง

จากแนวความคิดพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น ควรมีแนวทางพัฒนาหัตถกรรมพื้นเมือง โดยจะต้อง พัฒนาในด้าน วัตถุประสงค์สำหรับงานหัตถกรรม เช่นการปลูกไม้ไผ่ ไบลาน การพัฒนาฝีมือ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมมาใช้ การตลาด ขน การสหกรณ์ การควบคุมราคาในการจำหน่าย

8.5.2 แผนระยะหลัง คือระยะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ถึงปี พ.ศ. 2531 หรือตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นไป ในช่วงระยะนี้ควรเป็นช่วงที่การพัฒนาในระยะแรกซึ่งเป็นการวางรากฐานสมบูรณ์ เรียบร้อยแล้ว ในอันที่จะนำมากำหนดแนวทางการพัฒนาในขั้นต่อไป เพื่อก่อให้เกิดมีวันพักผ่อนเพิ่มขึ้น ในพื้นที่โครงการ โดยจะต้องนำเอาแผนในระยะแรกมาทำการทบทวนเพื่อหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วย

8.5.2.1 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในระยะหลังเป็นระยะของการที่จะก่อให้เกิดการเชิญนำให้เกิดการพักผ่อนเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองแผนดังกล่าว โดยจะพิจารณาแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในระดับปรับปรุงและ ระดับอนุรักษ์ โดยจะเลือกแหล่งท่องเที่ยวในระดับปรับปรุงที่มีศักยภาพสูง นำขึ้นมาพิจารณาเพื่อให้ อยู่ในระดับพัฒนาต่อไป เช่นเดียวกันในระดับอนุรักษ์ก็จะเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงในกลุ่ม เพื่อให้ อยู่ในระดับการปรับปรุงต่อไป

รูปที่ 8.2 ตัวอย่างนโยบายในการจัดเส้นทางเพื่อให้เกิดวันพักผ่อนขึ้นในพื้นที่โครงการ

หมายเหตุ การเดินทางจะจัดเป็น 2 กลุ่ม เดินทางสวนกันเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การเดินทางเรือและรถนำเที่ยว

ความต้องการเพิ่ม สถานที่พัก (Guest House) เรือท่องเที่ยวบริเวณเกาะเมือง

8.5.2.2 การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว ในขั้นนี้จะเป็นการกำหนดเส้นทางที่แตกต่างจากแผนระยะแรก โดยที่จะให้มียุทธศาสตร์ในพื้นที่โครงการ โดยอย่างน้อยจะต้องให้นักท่องเที่ยวมีวันหยุดเฉลี่ย 1 คืน โดยอาศัยเส้นทางคมนาคม และแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนาแล้วเป็นตัวเหนี่ยวนำ ที่ก่อให้เกิดวันหยุดที่มีลักษณะเชื่อมโยงพื้นที่ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังตัวอย่างในรูป 8.2

แนวทางการพัฒนาต่าง ๆ ที่กล่าวมา เป็นหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรเป็นผู้ริเริ่ม และเป็นผู้ประสานงานในเรื่องนี้ และการดำเนินงานจะต้องจัดทำเป็นลักษณะของแผนพัฒนาสมบูรณ์แบบ (Integrated Plan) ซึ่งจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดเพื่อจัดทำแผนพัฒนาของแต่ละสาขาต่อไป

8.6 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

8.6.1 องค์กรภาครัฐบาล ได้แก่วางราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

8.6.1.1 ส่วนกลาง

— สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่จัดสรรและอนุมัติงบประมาณตามความต้องการของหน่วยราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และหน่วยงานที่จะฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น กรมศิลปากร กรมป่าไม้

— สำนักผังเมือง สำนักนายกรัฐมนตรี จะมีบทบาทที่สำคัญในการกำหนดการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องพันธุถึงการกำหนดการใช้ที่ดินในแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวในลักษณะผังเฉพาะ จะมีส่วนในการให้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวบรรลุผลสำเร็จ

— กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง มีบทบาทในการใช้ที่ดินในเขตพื้นที่โครงการโดยเฉพาะในเขตเกาะเมืองอยุธยา และเกาะเมืองลพบุรี โดยมีหน้าที่ควบคุมดูแล เก็บผลประโยชน์จากการใช้เอกชนเช่าที่ดินราชพัสดุ ซึ่งมีส่วนก่อให้เกิดปัญหาการทำลายโบราณสถาน การทำลายภูมิทัศน์ของเมืองโบราณ โดยความไม่เข้าใจของ เอกชนผู้เช่าที่ดินราชพัสดุ และเจ้าหน้าที่ของกรมธนารักษ์

— กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยราชการที่มีบทบาทมากที่สุดในด้านฟื้นฟูโบราณสถาน ที่เป็นวัตถุศิลป์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในพื้นที่โครงการ นอกจากนี้โครงการการอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา ยังอยู่ในความรับผิดชอบของกรมศิลปากร รัฐบาลควรให้ความสนใจกับหน่วยงานนี้เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อรักษาโบราณสถานและเอกลักษณ์ของประเทศไว้

— กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบที่เกี่ยวกับพื้นที่ดินของศาสนสถาน หรือธรณีสงฆ์ ในพื้นที่โครงการ ซึ่งมีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะปัญหาในเกาะเมืองลพบุรี กรมการศาสนามีส่วนในการก่อให้เกิดการใช้ที่ดินสิ้นเปลือง โดยมุ่งผลประโยชน์ด้านเงินตรามากกว่าคุณค่าที่กรมการศาสนาควรคำนึงถึง นั่นคือคุณค่าของพระพุทธศาสนา เช่นในเกาะเมืองลพบุรี กำลังจะเปลี่ยนจากที่วัดกลายเป็นศูนย์การค้าซึ่งอยู่ชิดกับวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ในสมัยอยุธยา จะมีส่วนในการทำลายโบราณสถานอย่างมากในค่านิยมที่ผิด และก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีแก่โบราณสถานแห่งนี้ การใดคำนึงถึงคุณค่าของโบราณสถานให้มากกว่านี้

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (B.O.I.) สำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนจะมีส่วนช่วยในการลงทุนในภาคเอกชนที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เมื่อรัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การขอรับความช่วยเหลือในด้านการลงทุนก็จะง่ายขึ้น

8.6.1.2 ส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทและความสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวมาก เพราะเป็นเจ้าของพื้นที่และแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยว

จังหวัด มีบทบาทในอันที่จะกำหนดนโยบายในการพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในปัจจุบันในพื้นที่โครงการมีเพียงจังหวัดเดียวที่ตระหนักถึงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่จะมีส่วนช่วยใหญ่ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น คือจังหวัดลพบุรี โดยตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรีขึ้น เพื่อเผยแพร่ความรู้ในด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดขึ้น นับเป็นตัวอย่างที่ดี นอกจากนี้ยังมีการอบรมมัคคุเทศก์ร่วมกับวิทยาลัยครูเทพสตรี เพื่อผลิตมัคคุเทศก์ให้แก่จังหวัด

อำเภอ มีบทบาทในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาอำเภอให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

8.6.1.3 ส่วนท้องถิ่น

เทศบาล เป็นหน่วยงานปกครองตนเองที่เล็กที่สุดในพื้นที่โครงการ เทศบาลจะมีความสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมาก เพราะแหล่งทรัพยากรส่วนใหญ่ในพื้นที่โครงการอยู่ในเขตเทศบาลเมือง ดังนั้นเทศบาลควรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวมีส่วนตอบสนองความต้องการของชุมชนในท้องถิ่นด้วย

8.6.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักนายกรัฐมนตร เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่มีบทบาทในด้านวิชาการและส่งเสริมการท่องเที่ยวในส่วนกลาง ออกไปสู่ส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ โดยคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว และความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น และนโยบายในการพัฒนาประเทศของรัฐบาล นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำ แก่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาล และภาคเอกชน ทางด้านวิชาการ และแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระดับชาติอีกด้วย ตลอดจนควรจะเป็นหน่วยงานที่ก่อให้เกิดการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพราะปรากฏว่าหน่วยงานในภาครัฐบาลต่าง ๆ เช่น กรมศิลปากร กรมธนารักษ์ สำนักผังเมือง กรมการศาสนา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในระดับส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น ยังไม่มีการประสานงานที่ดี ทำให้ประสิทธิภาพของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

8.6.3 องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคเอกชนจะมีส่วนช่วยในด้านการศึกษาของแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ให้เป็นผลสำเร็จขึ้นส่วนหนึ่ง เนื่องจากองค์กรภาคเอกชนจะมีส่วนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวก่อนองค์กรอื่น ๆ และมีความใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยวมากที่สุด อันได้แก่กิจกรรมในด้านธุรกิจโรงแรม บริษัทนำเที่ยว ธุรกิจการคมนาคมขนส่ง องค์กรภาคเอกชนควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐบาล เช่นการควบคุมคุณภาพของการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกัน และเป็นธรรมแก่นักท่องเที่ยวโดยไม่มุ่งหวังประโยชน์จากนักท่องเที่ยวจนเกินไป เช่นการควบคุมคุณภาพของผู้นำการท่องเที่ยว (Guide) ควบคุมคุณภาพราคาสินค้าของร้านค้าที่หาผลประโยชน์ร่วมกับบริษัทนำเที่ยว การให้ความร่วมมือในการจัดเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นระบบเดียวกัน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อป้องกันผู้ประกอบการที่ไม่ถูกกฎหมายที่มุ่งหวังเอาแต่ประโยชน์ฝ่ายเดียว

สรุป

แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ จะต้องมีคามยืดหยุ่น Flexibility พอดี มีความเหมาะสมให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนา และโครงการต่าง ๆ ที่มีส่วนในการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวให้เป็นไปได้ในทางปฏิบัติให้มากที่สุด โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขของสภาะตลาดการท่องเที่ยว สภาะเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ โดยที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีหน้าที่ในการกำหนดแนวทางและนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยว จึงต้องมีหน้าที่ในการประสานงานของหน่วยราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้แผนเป็นไปได้อัน และบรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่วางไว้

การกำหนดเส้นทางในลักษณะเกี่ยวเนื่องของพื้นที่ในคานทรัพย์ากรการท่องเที่ยว โดยผสมผสานในหลายรูปแบบ จะสามารถยืดระยะเวลาการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการให้ยาวนานขึ้น เพื่อให้รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวตกแก่ท้องถิ่นในพื้นที่โครงการมากขึ้น โดยเฉพาะเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของพื้นที่ ทั้งนี้ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว และที่เตรียมขึ้นใหม่ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในการตอบสนองต่อแผนพัฒนาการท่องเที่ยว โดยให้ครอบคลุมพื้นที่โครงการให้กว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อมิให้เกิดความแตกต่างระหว่างชุมชนเมืองและชนบท โดยจะต้องลดช่องว่างลงให้เหลือน้อยที่สุด เช่น การส่งเสริมงานศิลปหัตถกรรม เป็นต้น